

דברי השירה

ויזבר משה באוני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ יזברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת ויצא

חיזוק בכיבוד אב ואם

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כ"ח - י'). כותב רש"י (ד"ה ויצא יעקב מבאר שבע), לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה וכן (רות א' - ז') ותצא מן המקום, האמור בנעמי ורות. כתב הבית הלוי וז"ל, עוד י"ל דכל אדם היוצא ממקום למקום יש בזה כמה אופנים או דעיקר תכליתו היא היציאה ממקום הראשון משום איז סיבה וע"כ מוכרח הוא לילך למקום אחר אבל עיקר כוונתו ורצונו היא היציאה, או משום דצריך להיות במקום השני, וזהו עיקר תכלית כוונתו בהליכתו, וביעקב נתלכדו שתי הכוונות, דעיקר כוונתו בהליכתו לקיים מצות כיבוד אב ואם, דרבקה אמרה לו הנה עשוי אחיך מתנחם לך להרגך ועתה וכו' קום ברח לך אל לבן, דעיקר כוונתה היתה שלא יהיה בבאר שבע מקום שעשוי שם והעיקר בזה הוא היציאה, וליצחק לא אמרה כל זאת רק שלא יקח אישה מבנות כנען וצוה לו קום לך פדנה ארם וקח לך אישה מבנות לבן ותכלית צייוו היה ההליכה לחרן, ויעקב קיים דברי שניהם שהוא היציאה וגם ההליכה לחרן ושניהם היו אצלו לעיקר ותכלית, וזהו שאה"כ בפרשה שלמעלה וישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פדנה ארם שנתכוין לקיים דברי שניהם. יש כאן יסוד, שיעקב היה מושלם בכיבוד אב ואם, כל פסיעה שעשה היה עם כוונה גם על אביו וגם על אמו, ואנו יודעים שכן אדם שנמצא מושלם במצות כיבוד אב ואם זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת.

כמו כן, כתוב בתחילת פרשת תולדות (כ"ה - כ') "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפקדן ארם", ויש לתמוה, מה הפסוק הזה בא לחדש לנו, מאי נפקא מינה בן כמה הוא היה בנישואי אשתו? רבי יונתן איבשיץ זצ"ל תירץ שהתורה רצתה להגיד לנו שיצחק היה בן ארבעים לבינה, דהיינו שהיה אדם גדול, ובכל זאת לא התעסק בלקיחת אישה, כי סמך על אביו [ובכל פרשת חיי שרה לא כתוב שיצחק צווה לחפש לעצמו אישה], אברהם אבינו חיפש עבורו ע"י עבדו, כאילו יצחק היה קטן, כי יצחק נשען על דעת אביו, וזהו מגודל צדקתו.

כל זה מחייב אותנו ללמוד מהאבות הקדושים איך לקיים מצות כיבוד אב ואם.

ידוע שמרן החפץ חיים זצ"ל נשא לאישה את בתו מנישואיו הראשונים של אביו החורג. כאשר שמעו אחיו הגדולים של החפץ חיים על השידוך, הקימו קול צעקה, כיון שלאחיהם הצעיר הציעו הצעות מכובדות יותר עם נדוניה גדולה מאוד. החפץ חיים סירב בתוקף לשמוע להצעותיהם של אחיו, כיון שחפץ לשמור על שלום הבית בין אמו לבין אביו החורג. לאחר שנים, סיפר לבנו את הסיפור, ואמר "לולי העיירה הקטנה הזו ולולי מעשי אמך, מי יודע אי אכזה גרתי לתורה, ולא נסחפתי בטירדות החיים כשאר בני גילי". בנו, מחבר הספר קיצור תולדות החפץ חיים סיפר על אמו הצדקנית "היתה טובת לב לנכאי רוח ויראת אלוקים. מאבי ז"ל לא ביקשה דבר, וכל משאת נפשה היתה רק כי ישתלם בתורה ובעבודה, והסתפקה תמיד במועט". עוד סיפר הבן כי כאשר אמו לקחה אותו לקנות בגדים לחתונתו, בירך אותו בעל החנות שישתמש בהם בהצלחה ויהיה סוחר גדול ועשיר. התרגזה אמו ואמרה לסוחר 'מי ביקש מכם ברכה כזו?! ברכו אותו שיהיה גדול וירא שמים'...

כשנפטרה הרבנית אשת הגה"ק המקובל רבי שלמה אלישיב זצוק"ל בעל 'לשם שבו אחלמה', עברו בתו וחתנו הגאון רבי אברהם אלישיב, אביו של רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, להתגורר בביתו שבשאוול. באחד הימים קיבלו בני הזוג תשובה מגדולי הרופאים שבוילנא, שאין להם כל סיכוי להיפקד בפרי בטן, ביקשה האישה לפרוק את צערה בבכי, אך כיון שחששה שמא תצער ותפריע לאביה בלימודו, הלכה והסתתרה מאחורי אורות הסוסים ושם ישבה ובכתה את מר גורלה. בעודה ממררת בבכי עבר במקום אביה בעל ה'לשם' ושאלה 'בתי למה תבכי ולמה ירע לבבך', והיא ענתה במר ליבה 'הלא הינך יודע אבי...! אך הקשה לפניך 'אבל מדוע תבכי בחוץ ולא בתוך הבית'. השיבה האשה שלא רצתה שבכיותיה יפריעוהו מלימוד התורה של אביה הגדול. התפעל הגאון מגדלות נפשה של בתו, ואמר 'אם את כל כך זהירה מביטול תורה, יש לך זכויות, ותזכי בעזהש"ת לבן אשר יאיר עיני ישראל בתורתו ויראתו ולא יפריעו דבר מלימודו כל ימיו'.

לפני הנישואין צריכים ללמוד כמה שנים בישיבה

כותב רש"י בסוף פרשת תולדות, ולמדנו מכאן שנטמן בבית עבר ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחרן, שהרי לא שהה בבית לבן לפני לידתו של יוסף אלא ארבע עשרה שנה... (אבל לא נענש עליהם בזכות התורה) ... כנגד עשרים ושתיים שנה שפירש יעקב מאביו ולא כיבדו. נשאלת השאלה, האם זה לא חסרון בכיבוד אב שהלך ללמוד תורה? אם אבא מבקש מבנו "תביא לי כוס תה בבקשה, אני צמא", והבן עונה "כן, אני כבר מגיע", והבן הולך לבית מדרש שעתיים ואחרי זה מביא לו כוס תה, זה כיבוד אב?! עכשיו שהאבא ביקש כוס תה אז עליו להביא מיד את הכוס תה ולא ללכת לבית מדרש, א"כ כשיצחק ביקש מיעקב ללכת ללבן, איך יעקב התעכב בדרך והלך לבית המדרש? שמעתי להסביר שיעקב ידע שלבן היה מקור של השקר והרמאות. יעקב חשב לעצמו שאם יצחק שולח אותו ללבן עליו להיות מוגן, וכדי לא להיות מושפע מכל הרמאויות ומכל הרשעות, הוא חייב ללמוד ארבע עשרה שנה כדי לחזק את עצמו כנגד השנים האלו שהולך להיות אצל לבן. רואים מכאן, שכדי להיות שמור מהרחוב צריכים להיות בבית מדרש.

זכרוני שמרן הגראמ"מ שך זצ"ל היה אומר, כמו שיעקב הלך ללמוד לפני שהתחתן כך על כל אחד ואחד ללכת ללמוד בישיבה כדי להיות מוגן לפני שבונים בית, שכל בחור ינצל את הזמן שהוא נמצא בישיבה, כי כל זה הכנה לבנין הבית.

הכוח של אחדות ועם ישראל כולו

"ויקח מאבני המקום וישם מראשתי" (כ"ח - א'). כותב רש"י (ד"ה וישם מראשתי), התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת, וזהו שנאמר (פסוק י"ח) "ויקח את האבן אשר שם מראשתי". ולכאורה מה הועיל שנעשו אבן אחת סוף סוף יריבו על מי יניח את ראשו? והתשובה היא שברגע שיש אחדות אין כאן אני ראשון ואני שני... כי אנחנו כולם ביחד. ומכאן לומדים הלכה למעשה בענין תפילין. כמו שכתב השערי תשובה (ש"ע א"ח סימן מ"ב), ועיין בא"ר בשם זקינו הגאון מהר"ש שמתיר להפוך הרצועה של תפילין ולעשות הקשר בצד השני וראי' מהא דויקח מאבני כו' מ"ש שנעשו כולם אבן אחת...

הירושלמי בנדרים כתב להסביר את הלאו "לא תיקום ולא תטור", שזה כמו יד ימין שנתנה מכה ליד שמאל בטעות, וכי היד שמאל תחזיר מכה ליד ימין? הרי זה אדם אחד? וכך זה הענין של אחדות בכלל ישראל! כל עם ישראל זה אחד.

על כל אחד להרגיש שלא חסר לו כלום, ושאינו לו מה לחפש אצל השני, כי כל מה שיש לשני זה טוב לו.

גם זו לטובה

"ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה אליו ויבא אליה" (כ"ט - כ"ג).

נדה מאד לכל מי שיכול לסייע בכיסור הצבאות ההדפסה. להנצחות לע"נ וכי"ב, נא לפנות למייל mdh036194741@gmail.com

למדנו שיעקב עבד שבע שנים עבור רחל, חשב להקים בית וכל השבטים יצאו מרחל, ולבסוף קרה שלבן רימה אותו והחליף בין רחל ללאה, ולא רק זה, גם השבטים לא יצאו מרחל אלא מלאה.

עלינו ללמוד מזה שהכל מלמעלה, אנחנו עושים רק השתדלות וכל מה שקורה לאחר מכן זה רק רצון השם.

כמו כן מצאנו שהשבטים חשבו למכור את יוסף כעבד, זו היתה נקמה שלהם על החלומות שסיפר שהוא ימלוך עליהם, הם היו בטוחים שבתלו את החלומות שלו [כולל המלוכה שלו], לבסוף מעשה זה עזר ליוסף להגיע למצרים ולהיות עוד יותר קרוב למלכות.

לפני כעשרים ושנים שנה נולד לנו תאומות, לאה ורחל, הרופאים אמרו שעל הקטנה [רחל] אין מה לדבר, היא לא תחיה, והגדולה [לאה] יש לה גם כמה בעיות רפואיות אבל מקווים שהיא תהיה בסדר.

הגדולה נפטרה, והקטנה רוחי חיה עשרים ואחד שנה.

המגיז מישרים הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל היה חולה כליות בצורה קשה, עד שהרופאים הכריעו כי אין מנוס מהשתלת כליה, ומכיוון שבארץ התקשו להשיג עבורו כליה מתאימה, עקב סוג דמו הנדיר, הוחלט לשלוח אותו לברוקלין שבניו יורק, שם יש סיכוי גבוה יותר למצוא כליה מתאימה. רבי ראובן נפרד מבני משפחתו בדמעות געגועים, כשהוא לא יודע מתי יזכה לפגוש אותם שוב, והוא הגיע לניו יורק, שם הוא נאלץ לשהות מתוך תקווה שבקרוב ממש תושג תרומה כליה עבורו, וכך מיד הוא יעבור השתלת כליה.

וחצי של המתנה! אי אפשר למיין מה זה, שנתיים וחצי שבהם כל המשפחה מנותקת מהרב, שבתות חגים ואפילו בר מצוה של אחד מילדיו, את כל אלה חגגו בני המשפחה בלעדיו, ואיש אינו יודע מתי הסיפור הזה יגמר.

מעסקני הרפואה בניו יורק, והוא הציע שהרב יטוס לקליפורניה, אל בית החולים בסן פרנסיסקו, "שם יש מרכז רפואי ענק להשתלות, מגיעות לשם הרבה יותר כליות, ושם יש יותר סיכוי להשיג כליה מתאימה" סבר אותו עסקן, ואף הציע לרב שהוא ילווה אותו בדרך.

היה מספיק קשה לו הגלות הנוכחית, והוא לא התלהב לעבור טלטלות נוספות, אך בסופו של דבר הוא השתכנע שבדרך זו תוכל ישועתו לבא מהר יותר, והם יצאו לדרך.

הם הגיעו לסן פרנסיסקו בשעת לילה, ומיהרו למלון שהזמינו מראש, הם הגיעו למלון בשעה שלש לפנות בוקר, והם מיהרו ללכת לישון. אלא שבשעה שש וחצי הם התעוררו לקול דפיקות על דלת חדרם, בדלת המתירה להם שוטרים שבקשו לדעת את זהותם, ולאחר מכן הם החלו לדבר עם אותו עסקן רפואי באנגלית, כשהרב לא מבין אף מילה משחתם אלא שמדעת פניו של העסקן היה ניכר שהוא ממש נלחץ מדבריהם, לאחר מכן שוטרים העבירו לידי העסקן את הטלפון המשטרתי ודרכו הוא שוחח שיחה ארוכה באנגלית, כשפניו מחוירות ומסמיקות לסירוגין, הרב לא הצליח להבין מה קרה, אבל היה ברור לו שמדובר במשהו מאד מסובך ואולי אף מסוכן.

כשסיים העסקן את השיחה, הוא הודה לשוטרים והחל משווה על פניו ארשת של רוגע ושלווה, כאילו דבר לא ארע. הרב ניסה לשאול אותו מה קרה? אולם הלה התחמק ואמר ש"הכל בסדר"...

לאחר מכן העסקן אמר לרב שכדאי להזדרז ולהגיע לבית החולים לצורך רישום והמתנה לכליה, וכל אותה עת הרב הבחין שפניו של העסקן אינם כתמול שלשום, אך הלה התחמק ולא הסביר מה מטריד אותו.

בשלב מסוים כאשר הם שהו בחצר בית החולים, הצליח הרב לשכנע את העסקן לפתוח את פיו, בבחינת "דאגה בלב איש ישיחנה", וזו החל הלה לספר את מה שקרה: "בזמן בו היינו במטוס, קיבלה רעייתי שיחת טלפון מברוקלין שבניו יורק ונאמר לה שצעת נמצאה הכליה המבוקשת... מאותו רגע החלה רעייתי במסע ארוך של טלפונים, היא ערבה חצי מהעולם בנסיון לאתר אותנו, אולם כאמור היינו אז על המטוס... לאחר מכן הגענו לקליפורניה ושם נרדמנו כשאיינו חולמים כמה רודפים אחרינו, בשלב מסוים הצליחו העסקנים בקליפורניה שרעייתי פנתה אליהם לערב את המשטרה המקומית, וזו נאותה לעזור לאתר אותנו, אולם עד שהמודיעין איתר אותנו, ועד שהשוטרים הגיעו אלינו, חלף זמן רב ויקר מאד, צר לי לבשר, כבוד הרב, בית החולים העביר את הכליה לאדם אחר... פרץ העסקן החשוב בככי".

ההזדמנות שהוחמצה, בדיוק בזכות הטיסה לקליפורניה, אולם אז הפתיע אותו הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל כשהוא אמר לו: "ידידי היקר, מה אתה מצטער כל הבה נצא בריקוד הודאה לקדוש ברוך הוא, תודה לבורא עולם על חסדו הגדול! תודה להשם על הנסיון הזה! מכל הלב אני מודה לבורא עולם על הרעה, כי אני בטוח שגם זו לטובה, וכי "במקרה" בדיוק בזמן שהיינו על המטוס הגיע הטלפון מניו יורק? הרי בוודאי שזו השגחה מופלאה וברור לי שזה רק לטובה!".

ומיד תפס הרב את אותו עסקן והחל לרקוד איתו מתוך הודיה להשם, ולא נחה דעתו עד שהתקשר לרבנית שבארץ, וקבע את אותו יום ליום שמחה והודאה להשם.

שלושה חודשים חלפו, עד שבחסידי שמים נמצאה המתאימה בסן פרנסיסקו, והושלתה בגופו של הרב, אשר זכה בחיים חדשים למשך יותר משלושים שנה. והנה בתקופת ההמתנה להשתלת התברר, כי הכליות שנתרמו בשעתו בניו יורק היו מזוהמות, ושני המושלתים שקבלו את הכליות הללו לא שרדו את ההשתלה, וכך התברר שחיי הרב ניצלו בזכות אותה טיסה!!!

"אולי המחשב גרס שהכליה ההיא מתאימה לי, אבל בורא עולם סבר אחרת! הוא סיבב את כל הנדודים לסן פרנסיסקו כדי למנוע ממני להכניס לגופי כליה שאינה מיועדת לי, איזה חסד נפלא!".

לא תמיד זוכים לגלות את הטוב המושלם שהוסתר בתוך הקשיים, אבל בוודאי שזו האמת, ואנחנו מאמינים בני מאמינים שהכל אך ורק לטובה, ולכן נשתדל כמה שיותר להודות לבורא עולם על כל מה שעושה איתנו.

להיזהר מהשפעה רעה

"ויואמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם ואלקי אבי היה עמדי" (ל"א - ה').

לכאורה תמוה שרק אחרי עשרים שנה יעקב אומר שרק עכשיו הוא שם לב שלבן אינו מבקש טובתו, הרי לבן היה רמאי מיום הראשון??!

שמעתי להסביר בדרך מליצה שיעקב אבינו אמר על עצמו "ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם" דהיינו שכבר אינו לא מסתכל עליו כל כך כרמאי ובשבילו זה לא טוב, שהוא מתרגל אליו, וזה מפריע לו, כי אולי ישפיע ממנו, ולכן רצה לברוח.

כתוב בפסוק הראשון בתהילים "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב", אומרים חז"ל שאם בהתחלה הוא לא הולך אז לא יעמוד כמו שכתוב לא עמד ואז לא יישב עמהם כמו שכתוב ובמושב לצים לא ישב, אבל אם בהתחלה הוא חושב ללכת אז לאחר מכן חושב רק לעמוד בלי לשבת עמהם וסופו הוא שילך ולא יעמוד בנסיון וישאר איתם עד כדי כך שישב, וכך האדם מושפע מסביבתו במעשיו יום יום.

כמו כן, כתוב בפרשת תולדות (כ"ז - א') "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת", ורש"י פירש (שם) בעשנן של אלו. וכתב החזקוני (שם), ולא עיני רבקה משום שהאשה נבראת מן העצם ונשי עשו מן העצם ואין עצם מזיק עצם אבל יכולין להזיק אדם היינו יצחק שתחלתו מן האדמה, ד"א עיניו ולא עיני רבקה לפי שהיתה למודה בבית אביה בעשן עבודת כוכבים.

ולכאורה תמוה להגיד "ולא עיני רבקה לפי שהיתה למודה בבית אביה", הרי היא היתה בת שלש כשיצאה מבית אביה, ועכשיו יצחק בן מאה עשרים ושלוש, דהיינו שעבר שמונים ושלוש שנה מאז שעזבה בית אביה?

ההשפעה נשארת עד היום הזה. וזה לימוד בשבילנו שהסביבה משפיעה על האדם, אפילו על ילד קטן! חשוב לנו לדעת שבכל העניינים הרוחניים אין לנו מושג איה השפעה יש מהסביבה שגורמת לאדם שינוי עד שעל"ז מתרגלים אליה מצב חדש שלא היה בהתחלה.

יהי רצון שכל אחד שימור על עצמו ועל ילדיו מהסביבה, שלא יהיה מושפע לרעה.

מי שבאמת רוצה מקבל סייעתא דשמיא ומצליח

"ויעקב הלך לדרכו ויפגועו בו מלאכי אלקים" (ל"ב - ב'). כותב רש"י, מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ. כתב הרמב"ן,

ואני תמה בזה, שהרי עדיין לא הגיע יעקב לארץ ורחוק היה משם ושלח מלאכים אל עשו מרחוק, ושם (להלן ל"ב - כ"ג) נאמר ויעבור את מעבר יבק, שהוא "יבק הנחל גבול בני עמון" (דברים ג' - ט"ז), שהוא דרומית מזרחית לארץ ישראל, ועדיין יש לו לעבור גבול בני עמון ומואב ואחרי כך ארץ אדום. וכתב הגור

אריה בזה"ל, ולפי דעתי אין זה שום קושיא, דכיון דהיה הולך ובה לארץ ישראל - באו המלאכים של ארץ ישראל לקראתו לשמור אותו, דכיון דצורך ארץ ישראל הוא, והוא הולך לארץ ישראל, הדין נותן שיהיו לו שומרים מלאכי ארץ ישראל, לכל הפחות השמירה דבר שהוא תולה בהליכה, שלא יהיה לו מנוע לבא לארץ ישראל, וזה מוטל על מלאכי ארץ ישראל, ומלאכי חוצה לארץ לשמור אותו שלא יגיע לו נזק אחר.

רואים מכאן כשכן אדם מקבל על עצמו דבר טוב הוא מקבל סייעתא דשמיא כי זה נחשב כאילו כבר עשה.

כמו כן מצינו כתוב במשנה בפרקי אבות (פרק ג' משנה ט') "כל שמעשיו מרובין מחכמתו". ויש לשאול, איך יכול להיות שיש לאדם יותר מעשים מחכמתו?

התשובה היא כמו שפירש (שם) רבינו יונה שברגע שהאדם מקבל על עצמו לעשות מעשה טוב, אפילו שעדיין אינו יודע איך לעשות, זה נחשב כאילו עשה.

ידוע שהרבי מקלוזינבורג זצ"ל היה אומר "עברנו הרבה דברים בזמן השואה, היינו במחנות, עשינו דברים בלתי נפסים, מעשים בלתי אפשריים, לא היה שייך לחשוב עליהם לפני זה כלל, למדנו מכל זה שאין דבר כזה 'איני יכול' אבל יש דבר כזה 'איני רוצה', כי ברגע שהאדם רוצה לעשות הוא מקבל סייעתא דשמיא לכך".

ה' יעזור לכל אחד ואחד להחליט לעשות דברים טובים, ובזכות זה שאנחנו מחליטים לעשות דברים טובים ורוצים להיות טובים, רוצים להתעלות, רוצים ללמוד, רוצים להיות שקועים בלימוד תורה, רוצים לקיים את התורה הקדושה, ה' יראה את הקבלות שלנו וישלח לנו את הגאולה שלימה ממקומך מלכינו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך, אמן.